

Bostadsutskottets betänkande

1983/84:7

om särskilda sysselsättningspolitiska åtgärder för budgetåret 1983/84 såvitt avser bostadsdepartementets verksamhetsområde (prop. 1983/84:26 bil. 3)

1 Propositionen

I proposition 1983/84:26 bilaga 3 (bostadsdepartementet) har regeringen föreslagit riksdagen att

1. medge att beslut om bidrag till förbättring av boendemiljön får meddelas intill ett belopp av 135 000 000 kr. under budgetåret 1983/84,
2. medge att särskilda lokallån får beviljas inom en ram av 60 000 000 kr. under år 1983 och första halvåret 1984,
3. för budgetåret 1983/84 under elfte huvudtiteln utöver i proposition 1982/83:100 bil. 13 upptagna medel anvisa
 - a. till Anordningsbidrag m. m. till allmänna samlingslokaler ett reservationsanslag av 40 000 000 kr.,
 - b. till Lån till allmänna samlingslokaler ett reservationsanslag av 25 000 000 kr.,
 - c. till Upprustningsbidrag m. m. till allmänna samlingslokaler ett reservationsanslag av 25 000 000 kr.,
 - d. till Bidrag till förbättring av boendemiljön ett reservationsanslag av 50 000 000 kr.,
4. till Åtgärder i bostadsområden med stor andel outhyrda lägenheter för budgetåret 1983/84 under elfte huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 15 000 000 kr.

2 Motionerna

I detta betänkande behandlar utskottet

dels de med anledning av propositionen väckta motionerna 1983/84: 28 av Thorbjörn Fälldin m. fl. (c) vari såvitt nu är i fråga hemställs (19) att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som anförts om bildande av bostadsrättsföreningar, 34 av Jan-Erik Wikström m. fl. (fp) vari såvitt nu är i fråga hemställs (17) att riksdagen avslår förslagen i proposition 1983/84:26 bil. 3 (bostadsdepartementet),

dels den med anledning av proposition 1983/84:40 väckta motionen 1983/84:

154 av Lars Werner m. fl. (vpk) vari såvitt nu är i fråga hemställs (6) beträffande ram för boendemiljöbidrag att riksdagen medger att beslut om bidrag får meddelas intill ett belopp av 265 000 000 kr. under budgetåret 1983/84,

(7) beträffande anslag till Bidrag till förbättring av boendemiljön att riksdagen på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1983/84 under elfte huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 180 000 000 kr.

I den med anledning av proposition 1983/84:26 väckta motionen 1983/84:21 (vpk) hemställs såvitt nu är i fråga

(7) att riksdagen uttalar att ROT-programmet bör utvidgas i enlighet med vad som anförts i motionen i syfte att skapa 5 000 nya årsarbeten inom byggnadssektorn. Utskottet behandlar detta motionsförslag i sitt betänkande BoU 1983/84:11 med anledning av vad i proposition 1983/84:40 föreslagits om ett bostadsförbättringsprogram m. m.

3 Utskottet

I proposition 26 bil. 3 föreslås åtgärder inom bostadsdepartementets verksamhetsområde för att öka sysselsättningen under budgetåret 1983/84. Regeringen föreslår vidgning av ramar och anslag till allmänna samlingslokaler och till bidrag till förbättring av boendemiljön. Vidare föreslås ytterligare medel och ökade anslag för stödåtgärder i bostadsområden med stor andel outhyrda lägenheter.

I proposition 40 bil. 9 föreslås riksdagen bl. a. godkänna den allmänna inriktningen och omfattningen av ett i denna proposition förordat bostadsförbättringsprogram.

I motion 34 (fp) yrkande 17 hemställs att riksdagen avslår förslagen i proposition 26 bil. 3. Motionärerna finner det ändamålsenligt att riksdagen tar ställning till det tioåriga program för underhåll, reparation och ombyggnad, det s. k. ROT-programmet, samtidigt med de i proposition 26 bil. 3 framlagda förslagen så att en samlad bedömning av läget på bostadsbyggnadsmarknaden kan göras.

Vid utskottets beredning av det nu aktuella regeringsförslaget har det varit möjligt att göra en samlad bedömning av hur förslaget om särskilda sysselsättningsåtgärder för budgetåret 1983/84 låter sig förenas med de förslag om ett bostadsförbättringsprogram som läggs fram i proposition 40 bil. 9. De samordningsaspekter som motionärerna förordar har sålunda varit möjliga att beakta. Motionens syfte är sålunda tillgodosett och redan på denna grund avstyrker utskottet bifall till densamma. Utskottet gör vidare den bedömningen att de sysselsättningsbefrämjande åtgärder för innevarande budgetår som förordas i proposition 26 bil. 3 inte står i motsats till utan kompletterar de mera långsiktiga förslag om ett bostadsförbättringsprogram som behandlas i proposition 40 bil. 9.

Utskottet behandlar i det följande de i proposition 26 bil. 3 framlagda förslagen.

Vad i propositionen föreslagits om stöd till *allmänna samlingslokaler* har

inte givit utskottet anledning till erinran eller särskilt uttalande.

Ramen för beslut om *boendemiljöbidrag* har av riksdagen fastställts till 85 milj. kr. för innevarande budgetår. I propositionen anförs att anspråken på bidrag har ökat kraftigt under år 1983 mot bakgrund bl. a. av att bidrag temporärt kan lämnas för miljöförbättringar utan att krav ställs på att åtgärderna skall behövas på grund av de sociala förhållandena i bostadsområdet eller på grund av att andelen tomma lägenheter är hög. För att undantagsregeln skall gälla skall ansökningar om bidrag ha kommit in till det kommunala förmedlingsorganet senast den 30 juni 1983. Av propositionen framgår att bostadsstyrelsen angivit att länsbostadsnämnderna rapporterat att det finns ansökningar för ett belopp av 265 milj. kr. som inte kunnat få beslut inom ramen för budgetåret 1982/83. I propositionen anges att ramen för innevarande budgetår i praktiken redan är utnyttjad genom att förhandsbesked om bidrag givits för ett belopp av drygt 80 milj. kr.

Med hänsyn till ett dokumenterat behov och till att det av sysselsättnings-skäl är angeläget att öka investeringarna i miljöförbättrande åtgärder föreslås i propositionen att ramen för beslut om bidrag avseende innevarande budgetår höjs med 50 milj. kr. till 135 milj. kr. Ramvidningen föreslås användas för vissa län där åtgärderna från sysselsättnings-synpunkt bedömts som särskilt angelägna. I propositionen föreslås en ökning av anslaget till boendemiljöbidrag med 50 milj. kr. avseende innevarande budgetår.

I motion 154 (vpk) yrkande 6 föreslås att ramen vidgas med 180 milj. kr. till 265 milj. kr. så att alla de ansökningar som finns hos länsbostadsnämnderna kan erhålla bidrag. I motionen föreslås i yrkande 7 att anslaget till *Bidrag till förbättring av boendemiljön* ökas med 180 milj. kr. och att detta belopp anvisas på tilläggsbudget I till statsbudgeten för innevarande budgetår.

Förslagen i propositionen har en klart sysselsättningspolitisk inriktning. Enligt utskottets uppfattning bör ramen inte vidgas utöver vad i propositionen föreslagits. Utskottet kan inte dela vad i motion 154 (vpk) yrkande 6 föreslagits om att ramen skall vidgas så att alla nu inneliggande ansökningar skall erhålla bidrag. Det i motionen förordade synsättet skulle innebära att något behov av prövning av ansökningarna av bidragen inte skulle anses erforderligt. Motionärerna anser tydligen att det är tillräckligt att en ansökning görs och att den därvid skall bifallas. En sådan ordning låter sig inte förenas med de principer för beslut om bidrag till förbättring av boendemiljön som utskottet och riksdagen tidigare godkänt. Utskottet avstyrker med det anförda bifall till motion 154 (vpk) yrkande 6. Frågan om boendemiljöbidrag behandlas även i utskottets betänkande om ett bostadsförbättringsprogram m. m. Detta betänkande avses behandlas av riksdagen i december månad 1983.

Utskottet tillstyrker mot bakgrund av det ovan anförda vad i propositionen

nen föreslagits om ökat anslag till boendemiljöbidrag och avstyrker motion 154 (vpk) yrkande 7.

I propositionen föreslås ökat stöd till *bostadsområden med stor andel outhyrda lägenheter*. Stöd lämnas dels i form av lån för att underlätta att bostäderna i sådana områden skall kunna byggas om och utnyttjas för andra ändamål, dels som stöd till de värst drabbade företagen.

Det direkta stödet till bostadsföretagen är avsett för i första hand företag som haft ett stort antal outhyrda lägenheter under lång tid. Regeringen beslutar om detta stöd varvid hänsyn tas till omständigheterna i varje enskilt ärende. 50 milj. kr. för stödverksamheten har av riksdagen anvisats på ett särskilt reservationsanslag. I propositionen föreslås att ytterligare 15 milj. kr. anvisas för stödverksamheten med hänsyn till de behov företagen redovisar.

Enligt vad utskottet erfarit har bidrag i första hand lämnats till sådana åtgärder som leder till en reell minskning av antalet outhyrda lägenheter och som samtidigt tillför bostadsområdet nya kvaliteter, t. ex. boendeservice, arbetsplatser eller förenings- och fritidsaktiviteter. En princip för bidragsgivningen är att ansvaret skall vara delat mellan staten och kommunerna.

Utskottet har ingen erinran mot att ytterligare 15 milj. kr. anvisas för stödverksamheten.

I motion 28 (c) yrkande 19 föreslås riksdagen som sin mening ge regeringen till känna vad i motionen anförts om bildande av bostadsrättsföreningar. Motionärerna föreslår att försök görs att avyttra hus med tomma lägenheter i första hand till bostadsrättsförening som bildas för att överta en fastighet. Enligt motionärernas uppfattning är det förmodligen nödvändigt att staten avskriver sitt bostadslån och eventuella hyresförlustlån. I förekommande fall kan det även visa sig behövt att också kommun avskriver sina lån. Om inte detta är tillräckligt kan det visa sig erforderligt att även bottenlånet avskrivs åtminstone delvis.

Utskottet vill erinra om att riksdagen våren 1983 hade att behandla en motion (c) med i sak samma yrkande som det nu aktuella. Därvid anförde civilutskottet (CU 1982/83:22 s. 29) att skäl sänkades att förorda nya stödformer eller överväga ändringar avseende inriktningen av det redan beslutade stödet. Den av utskottet avstyrkta motionen avslogs av riksdagen.

Som framgår av propositionen är de medel som ställts till förfogande för stöd till de s. k. värst drabbade företagen otillräckliga med hänsyn till redovisade behov. Inte heller med det medelstillskott som förordats i propositionen och som utskottet ovan accepterat finns enligt utskottets mening reella möjligheter att nu vidga ändamålsbestämningen avseende stöd på det sätt som förordats i motion 28 (c) yrkande 19. De principer som hittills väglett stödgivningen bör således inte nu föreslås ändrade. I den budgetproposition som avlämnas i januari 1984 avses en redogörelse läm-

nas för den hittillsvarande stödverksamheten. I detta sammanhang finns möjligheter att bedöma stödgivningens utformning i ett större perspektiv. Utskottet avstyrker med det anförda motionen. Utskottet vill i detta sammanhang erinra om att under senare år olika åtgärder vidtagits för att underlätta för de boende att förvärva den fastighet de bor i för ombildning till bostadsrätt. Möjligheter finns även att erhålla lån till grundavgift vid sådan ombildning.

Särskilda lokallån, dvs. statliga lån för ombyggnad av bostadsutrymmen till sådana lokaler som inte får räknas in i låneunderlaget för bostadslån, lämnas av bostadsstyrelsen inom en fastställd ram. Den ursprungliga ramen för år 1983 om 25 milj. kr. vidgades av riksdagen våren 1983 till 50 milj. kr. Lånen betalas ut från anslaget Lån till bostadsbyggande. I den nu behandlade propositionen föreslås att ramen vidgas med 10 milj. kr. till 60 milj. kr. under år 1983 och första halvåret 1984.

Utskottet har ingen erinran mot den föreslagna vidgningen av ramen men föreslår att ramen får avse beslut under år 1983 och hela år 1984.

De anslag som utskottet ovan föreslagit riksdagen att anvisa bör föras upp på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1983/84 under elfte huvudtiteln.

Utskottet hemställer

1. beträffande *en samlad bedömning av vissa förslag* att riksdagen avslår motion 1983/84:34 yrkande 17,
2. beträffande *stöd till allmänna samlingslokaler* att riksdagen med anledning av regeringens förslag på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1983/84 under elfte huvudtiteln anvisar
 - a. till *Anordningsbidrag m. m. till allmänna samlingslokaler* ett reservationsanslag av 40 000 000 kr.,
 - b. till *Lån till allmänna samlingslokaler* ett reservationsanslag av 25 000 000 kr.,
 - c. till *Upprustningsbidrag m. m. till allmänna samlingslokaler m. m.* ett reservationsanslag av 25 000 000 kr.,
3. beträffande *ram för beslut om bidrag till förbättring av boendemiljön* att riksdagen med bifall till regeringens förslag och med avslag på motion 1983/84:154 yrkande 6 medger att beslut om bidrag får meddelas intill ett belopp av 135 000 000 kr. under budgetåret 1983/84,
4. att riksdagen med anledning av regeringens förslag och med avslag på motion 1983/84:154 yrkande 7 till *Bidrag till förbättring av boendemiljön* på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1983/84 under elfte huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 50 000 000 kr.,
5. att riksdagen med anledning av regeringens förslag till *Åtgärder i bostadsområden med stor andel outhyrda lägenheter* på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1983/84 under elfte

- huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 15 000 000 kr.,
6. beträffande *ekonomiskt stöd till vissa bostadsrättsföreningar* att riksdagen avslår motion 1983/84:28 yrkande 19,
 7. beträffande *ram m. m. för beslut om särskilda lokallån* att riksdagen med anledning av regeringens förslag medger att beslut om lån får meddelas intill ett belopp om 60 000 000 kr. under åren 1983 och 1984.

Stockholm den 23 november 1983

På bostadsutskottets vägnar

KJELL A. MATTSSON

Närvarande: Kjell A. Mattsson (c), Oskar Lindkvist (s), Rolf Dahlberg (m), Thure Jadestig (s), Maj-Lis Landberg (s), Knut Billing (m), Magnus Persson (s), Bertil Danielsson (m), Birgitta Hambræus (c), Margareta Gard (m), Tore Claeson (vpk), Margareta Palmqvist (s), Nils Nordh (s), Lars Andersson (s) och Olle Grahn (fp).

Reservationer

1 Särskilda sysselsättningskapande åtgärder

Rolf Dahlberg (m), Knut Billing (m), Bertil Danielsson (m), Margareta Gard (m) och Olle Grahn (fp) anser att

dels den del av utskottets betänkande som på s. 2 börjar "Vid utskottets" och på s. 5 slutar "elfte huvudtiteln" bort lyda:

Vad i motion 34 (fp) förordats om en samlad bedömning av förslagen i den nu behandlade propositionen med förslagen i proposition 1983/84:40 bil. 9 om ett bostadsförbättringsprogram m. m. har givit utskottet anledning anföra följande.

En viktig utgångspunkt för de båda regeringensförslagen är att uppnå ökad sysselsättning. Det är dock mycket tveksamt om detta syfte kommer att kunna förverkligas. I motioner från (m) och (fp) med anledning av propositionen om ett bostadsförbättringsprogram ifrågasätts på goda grunder om inte den sysselsättningseffekt som ett genomförande av programmet beräknas medföra kommer att bli betydligt lägre än vad regeringen räknar med. Utskottet behandlar denna fråga ytterligare i sitt betänkande BoU 1983/84:11.

Utan att här närmare gå in på de befogade invändningarna mot regeringens uppfattning om ökningen av sysselsättningen vid ett genomförande av bostadsförbättringsprogrammet finner utskottet vid en bedömning av detta regeringensförslag och av det nu behandlade regeringensförslaget — proposition 26 bil. 3 — att detta senare förslag inte bör genomföras. Utskottet kan inte dela den i propositionen framförda uppfattningen om

att främst sysselsättningspolitiska skäl bör vara vägledande för de åtgärder som regeringen på bostadsministerns förslag förelägger riksdagen. Enligt utskottets uppfattning måste de aktuella förslagen från regeringen sättas in även i ett bostadspolitiskt och samhällsekonomiskt sammanhang. Vid ett sådant mera vidgat synsätt finns det enligt utskottets uppfattning goda motiv för riksdagen att avslå samtliga regeringens i proposition 26 bil. 3 framförda förslag.

Beträffande regeringens förslagens enskildheter vill utskottet erinra om att i reservationer till betänkanden från civilutskottet (se bl. a. CU 1982/83:8, 15 och 33) förordats att någon medelsanvisning m. m. till de i propositionen föreslagna ändamålen inte skulle anvisas av riksdagen. Sålunda togs i en av de nu åsyftade reservationerna avstånd från tanken på särskilda lokallån. Därvid anfördes i reservationen (m, fp) följande (CU 1982/83:33 s. 6).

Tillräckliga skäl saknas för riksdagen att acceptera en vidgning av ramen för de särskilda lokallånen. Utskottet vill erinra om sitt tidigare ställningstagande (CU 1979/80:1 y s. 7) som innebär att grunderna för de regler som gäller för räntebidrag till lokaler bör vara att lokalerna skall förse de boende inom ett bostadsområde med varor och tjänster. Ett klart behov av sådana lokaler har krävts.

De särskilda lokallånen innebär vidare en snedvridning av konkurrensförhållandena mellan subventionerade och icke subventionerade lokaler beroende på om lokalerna ligger i ett område med lediga lägenheter eller inte. Utskottet kan inte tillstyrka förslaget i propositionen om att det förhållandet skall förstärkas, som innebär att andra lokaler än lokaler för boendeservice skall kunna förenas med räntebidrag i bostadsområden med uthyrningssvårigheter.

Enligt utskottets uppfattning är det av stor vikt att en planering av bostadsbyggandet sker så att antalet outhyrda lägenheter minskar i stället för att öka. En framgångsrik bostadspolitik med denna inriktning innebär bl. a. att de flesta av de låneformer m. m. om vilka riksdagen beslöt i december 1982 skulle kunna undvaras.

I reservationen yrkades att riksdagen skulle avslå en vidgning av ramen för de särskilda lokallånen.

Vad i denna reservation anförts och hemställts äger alltså i hög grad giltighet.

Utskottet finner mot bakgrund av vad ovan anförts och vad tidigare reservationsvis förordats inte skäl föreslå riksdagen tillstyrka regeringens proposition 26 bil. 3 om särskilda sysselsättningsåtgärder för innevarande budgetår såvitt avser bostadsdepartementets verksamhetsområde.

Detta ställningstagande innebär sålunda att utskottet som framgått ovan tillstyrker motion 34 (fp) yrkande 17. Övriga i detta betänkande behandlade motioner avstyrks.

dels utskottets hemställan bort lyda

beträffande *särskilda sysselsättningskapande åtgärder* inom bostadsdepartementets verksamhetsområde att riksdagen med bifall

till motion 1983/84:34 yrkande 17 avslår proposition 1983/84:26 bil. 3 samt motionerna 1983/84:28 yrkande 19 och 154 yrkande 6 och 7.

2 Ram för beslut om bidrag till förbättring av boendemiljön

Tore Claeson (vpk) anser att

dels den del av utskottets betänkande på s. 3 som börjar "Förslagen i" och slutar "månad 1983" bort lyda:

Riksdagens beslut att temporärt vidga möjligheterna att erhålla boendemiljöbidrag har, som framgått ovan, inneburit ett ökat dokumenterat behov av ytterligare insatser avseende investeringar i miljöförbättrande åtgärder. Det kan förtjäna erinras om att en förutsättning för att erhålla bidrag avseende hyreshus i områden med sociala problem m. m. är att samråd skett mellan sökanden och organisation av hyresgäster beträffande planeringen och utformningen av åtgärden. Sedan halvårsskiftet 1983 gäller beträffande övriga områden som förutsättning att avtal slutits om hyresgästinflytande för de boende i det aktuella huset i frågor rörande planering och utformning av åtgärderna samt den tekniska och ekonomiska förvaltningen i övrigt. Ansökningar kommer sålunda liksom f. n. att utarbetas i samarbete mellan de boende och fastighetsägaren eller har föregåtts av samråd mellan dem. Utskottet hälsar detta med tillfredsställelse och anser det vara ett uttryck för ett reellt boendeinflytande att hyresgästerna aktivt tar del i planeringen av de önskvärda boendemiljöförbättringarna. Det finns sålunda goda skäl för riksdagen att genom ett bifall till motion 154 (vpk) yrkande 6 ge uttryck för den positiva syn på de insatser som nu manifesterats genom de ansökningar om bidrag till förbättring av boendemiljön som kommit in till länsbostadsnämnderna. En ramvidgning enligt förslaget i motionen ger möjligheter att förverkliga planerna så att en bättre boendemiljö skapas. Att så sker måste anses mycket viktigt.

Med det anförda tillstyrker utskottet det aktuella motionsyrkandet om vidgningen av ramen för boendemiljöbidrag.

dels utskottet under 3 bort hemställa

3. beträffande *ram för beslut om bidrag till förbättring av boendemiljön* att riksdagen med anledning av regeringens förslag och med bifall till motion 1983/84:154 yrkande 6 medger att beslut om bidrag får beviljas intill ett belopp av 265 000 000 kr. under budgetåret 1983/84,

3 Bidrag till förbättring av boendemiljön

Tore Claeson anser — under förutsättning av bifall till reservation 2 — att

dels det stycke i utskottets betänkande som på s. 3 börjar "Utskottet tillstyrker" och på s. 4 slutar "yrkande 7" bort lyda:

Utskottet tillstyrker mot bakgrund av det ovan anförda vad i motion 154 (vpk) yrkande 6 föreslagits om anslag till boendemiljöbidrag.

dels utskottet under 4 bort hemställa

4. att riksdagen med anledning av regeringens förslag och med bifall till motion 1983/84:154 yrkande 7 till *Bidrag till förbättring av boendemiljön* på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1983/84 under elfte huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 180 000 000 kr..

4 Ekonomiskt stöd till vissa bostadsrättsföreningar

Kjell A. Mattsson och Birgitta Hambræus (båda c) anser att

dels den del av utskottets betänkande som på s. 4 börjar "Utskottet vill" och på s. 5 slutar "sådan ombildning" bort lyda:

Enligt utskottets uppfattning är det viktigt att olika vägar prövas för att minska antalet outhyrda lägenheter. Som framgår av propositionen är omfattningen av det stöd som f. n. utgår för åtgärder i de nu aktuella bostadsområdena otillräckligt. Utskottet har därför ovan tillstyrkt regeringens förslag om att ytterligare medel för stödverksamheten anvisas. Det finns bl. a. mot bakgrund härav anledning att överväga om inte också en vidgad ändamålsbestämning av när stöd kan utgå vore motiverad.

Utskottet instämmer med vad i motion 28 (c) anförts om att ett sätt att minska antalet outhyrda lägenheter kan vara att avyttra fastigheten till en bostadsrättsförening som bildats för att köpa den. Det finns sålunda goda skäl för regeringen att enligt förslaget i motionen pröva vad där uttalats. Olika möjligheter att minska antalet tomma lägenheter bör tas till vara. Riksdagen bör bifalla motion 28 (c) yrkande 19 och därmed ge regeringen till känna vad som anförts om bildande av bostadsrättsföreningar.

dels utskottet under 6 bort hemställa

6. beträffande *ekonomiskt stöd till vissa bostadsrättsföreningar* att riksdagen med bifall till motion 1983/84:28 yrkande 19 som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts.

